

Kartan visar ekar i Danderyds bebyggda områden - de flesta på villatomter och i trädgårdar. Ekarna läge visas per bebyggelsekvarter för att kunna se var tätheten är som störst i kommunen. I de gröna naturparkerna finns ytterligare ekar som bidrar till ekskogen.

- Grov äldre ek över 1 m diameter, minst 40 st
- Äldre ek över 100 år, ca 1800 st
- Ek under 100 år, ca 3700 st

bild på skogsduva
och ekorre, ovanlig
och vanlig art

Av de 1500 arterna som lever kring ek finns allt från större djur som skogsduva, som häckar i ihåliga ekar, till små skalbaggar som lever inuti de riktigt gamla jätteekarna. En mycket exklusiv skalbagge är den bredbandade ekbarkbocken, som i hela norra Europa finns endast i Ekskogen kring Stockholm. Den liknar en geting och undviks därför av fåglar.

Natur

Eken har ursprungligen täckt stora delar av Europa med skog. Det är därför inte konstigt att många djur och växter i naturen har utvecklats tillsammans med detta träd. Det finns många arter som är helt beroende av eken för sin överlevnad. Idag saknas äldre ekarna i större delen av Europa. De djur som ursprungligen levde av eller kring äldre grova ekar är därför nästan alla hotade. Speciellt de som lever i eken de sista par hundra åren, då trädet är naturligt ihåligt. Ihåliga ekar är mycket ovanligt i resten av Europa eftersom det endast är under de sista halvan av ekens liv som den naturliga ihåligheten uppträder. I Djurgården-Danderydskogen finns ihåliga träd i rätt stor mängd fortfarande.

Norra Stockholms unika ekskog

Danderyds samlade bestånd av ekar utgör en del av ett unikt skogsområde. Från Djurgården i söder till norra Danderyd sträcker sig obrutet ca en kvadratmil av äldre ekskog. På Djurgården står ekarna mestadels i parker men i Danderyd finns de i stor utsträckning i villaträdgårdar. Som av en händelse är de äldre träden speciellt vanliga i de delar som traditionellt varit de mest exklusiva i kommunen. Detta är ingen slump.

Anledningen till Villaförstäderna Djursholm och Stocksund födelse kring sekelskiftets Stockholm var just rikedomerna på träd i ett halvöppet parklandskap, men även partier av tätare skog. Under slutet av 1800-talet flyttade rikt folk ut på landet och letade speciellt upp sådana naturområden. Varje tomt skulle vara stor och utgöra en del av naturen så att den befrämjade hälsa och friskhet. Djursholm var på grund av träden ett självklart valet bland dåtidens societé.

Kungliga Djurgården, grannen i söder, var en vidsträckt jaktpark som anlades aktivt redan på 1600-talet. Djurgården användes redan under 1700-talet som en promenad- och utflyktsvänlig skog. Redan då var skogen norr om Stockholm speciell, inklusive den i Danderyd, eftersom man sparat träden just för rekreativ ändamål. Det är samma träd som än idag står på villatomter i trädgårdstaden.

För eken, som inte trivs med konkurrens av andra träd, är en villatomt en god växtplats. Den struntar i vad som finns under - ett hus eller en klippa, en gräsmatta eller en betesmark - villasamhället har därför bevarat ekarna på ett fantastiskt sätt de senaste 100 åren.

I Europa finns det två länder som har en stor del av det kvarvarande äldre ekbestånden bevarade. Det är Sverige och Storbritannien. Anledningen är bland annat att dessa två länder inte varit utsatta för ockupation på samma sätt som de flesta andra länder de senaste hundratals åren. Frånvaron av krig har alltså även räddat äldre träd från att bli bränsle.

Kultur

Eken har i alla tider varit en symbol för rikedom. Anledningen är att trädet varit användbart till mycket, och att det samtidigt växer där människor vill bo. Ekens trä har använts till båtar och ekollonen har fött upp grisar till jul. Eken växer också helst nära de goda marker som också producerat mest åkergrödor. Dessa områden har med tiden också ofta blivit täta befolkningscentra och i flera fall större städer. Detta gäller över hela Europa och eken har därför alltid symboliserat välstånd.

Ek på tomten?

- En ek kan bli upp till tusen år. Många av ekarna i Danderyd är flera hundra år. De har följaktligen inte huggits bort under lika lång tid. Det är mycket som ska till för att ett träd ska kunna få en så hög ålder - framförallt att den som råder över marken under hela denna tidsrymd förstår trädets långsiktiga värde.
- Det går på en dag att plocka bort och städa rent efter en flerhundraårig ek. Men du kan aldrig köpa en ny sådan ek om du ångrar dig. Produktionstiden för ett träd med samma karaktär är minst tvåhundra år och det finns inte att köpa för pengar.
- Eken är också en skulptur och struktur som går att bygga på snarare än att se som ett hinder. Unika naturformationer och förutsättningar är något som förstärker en trädgårds exklusivitet snarare än tvärtom.
- På försommaren då eken skymmer solen är det lätt att glömma bort att den under högsommaren ger svalka. På vintern ger trädet lä och de svarta grenverket framträder vackert mot den vita snön. På hösten ger de gula löven höstkänsla och på våren spricker de ljusgröna bladen ut återigen. I grenverket finns ekorre och nötväcka. Allt detta är en kvalité i en trädgård.
- Om du är rädd för torra grenar ska falla ned eller om trädet börjar bli ihåligt så finns det duktiga arborister som kan säga det mesta om en äldre ek och hur tillståndet är för den. Att bedömma hållfasthet och till och med ultraljudsundersöka äldre träd är idag något som kommer på bred front i hela Europa. Utnyttja denna kunskap och hjälp till att bygga vidare och bevara ekens värde in i framtiden.

Ek på tomten?

